

# РЕЦЕНЗІЇ. ОГЛЯДИ. АНОТАЦІЇ

---

**БУДЕННИЙ В. В СЕРЦЯХ ЗЛИНЯЛИЙ ПОМАРАНЧ. ПОЕЗІЇ  
(2005–2009 рр.). – ЧЕРНІГІВ:  
„ЧЕРНІГІВСЬКІ ОБЕРЕГИ”. – 2009. – 88 С.**

До нової книги відомого українського поета, автора двох десятків поетичних збірок, чотирьох книжечок для дітей, Василя Буденного увійшли поезії 2005 – 2009 рр. Народився він у с. Смолин Чернігівського району в 1947 р. Вищу філологічну освіту здобув у Київському державному педагогічному інституті імені О.М.Горького.

На поетичний шлях талановитого юнака вивели щирість, доброта і працьовитість. Навчання в інституті дало змогу долучитися до духовної скарбниці класичної літератури, познайомитися з творчістю молодих, перспективних на той час українських поетів – Миколи Вінграновського з його атомними прелюдами, Івана Драча – з протуберанцями сонця, Василя Симоненка – з тишею і громом. Громадянська позиція автора, художня правда його творів, щирість емоцій і переживань за суспільну справу формувалися пізніше під впливом чернігівських письменників – Євгена Гуцала, Володимира Дроза, Станіслава Реп'яха та інших.

Після закінчення інституту Василь Йосипович працював у школі вчителем, очолював обласне товариство книголюбів, писав вірші. За свою літературну діяльність був відзначений преміями імені Олексія Десняка (1979) та Михайла Коцюбинського (1999). Перша поетична збірка „Дарунки вересня” була опублікована у 1982 році у видавництві „Радянський письменник”. Незабаром, у 1985 р., видавництво „Молодь” оприлюднило наступну книжку поезії автора „Орбіта зернини”.

І з того часу одна за одною з'являються відомі не тільки в літературному колі книжки автора – „Третє повернення” (1990), „Живиця жнивного тепла” (1991), „Моя ти земле” (1992), „Сиве багаття” (1993), „На вістрі власного меча” (1995), „Осяяння старозавітним словом” (1999), „Шлях до осяяння” (2000) та інші.

За свою літературну працю Василь Йосипович був прийнятий у Національну спілку письменників України, став заслуженим працівником культури України. Нині він доцент Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка і свою викладацьку діяльність успішно поєднує з літературною творчістю. Знайомство з поезією Василя Буденного дає підстави вважати, що він, за словами Олеса Гончара, належить до того обдарованого покоління, яке „разом зі старшими письменниками забезпечило українській літературі довготривале і нині цілком почесне місце у світовій літературі”. У його віршах розкривається індивідуальний світ нашого сучасника, який у складних протиріччях сьогодення постійно відшукує джерела людяності й суспільного поступу. У кожному його творі – любов до людини, яку він хоче бачити чесною, вільною і гордою.

Його громадянська поезія звернена до всіх форм суспільної свідомості і не примушує закривати очі на негаразди сьогодення, вимагає читання вдумливого і сумлінного. У новій книзі Василя Буденного „В серцях злинялий помаранч” чітко окреслена непримирима авторська позиція до нині діючої політики владних структур, вболівання за долю України, пошуки шляхів до кращого майбутнього її народу. Книга складається з чотирьох розділів: „З зебрацької торби” (2006 р.), „Остання зустріч з вороним” (2007 р.), „З гіркою правдою на ти” (2008 р.) і „Останній призов” (2009 р.). Власне, це вибрані твори з окремих поетичних збірок, що були оприлюднені в зазначені роки. Подана читачеві як цілісність виразно структурована, вона не залишає його байдужим і у багатьох випадках прочитується як на-

різний камінь неголосного, проте незмінного і самовідданого стоїцизму автора. У цій книжці до провідних мотивів поезії Василя Буденного належить той першо-елемент людського буття, який у відносинах між людиною і суспільством дарує своєрідну точку духовного опертя.

Як і в попередніх збірках, у творчості автора проблема людини займає одне з провідних місць у системі його світоглядно-філософських роздумів. Досить чітко простежується прагнення розкрити сутність людини, зрозуміти її історично-соціальне призначення. Взагалі, у поезії, яка, за І.Кантом, синтезує в собі усі види мистецтв, Василь Буденний вбачає джерело глибокого осмислення духовного життя суспільства. Завдяки поезії, на його думку, формується самосвідомість етносу як носія неповторного образу життєвості. Автор переконаний, що поезія – велика сила, вона уособлює духовну велич народу, її покликання – будити народ, виховувати його в душі великих ідеалів свободи. Поет, наголошує автор, має бути провідником народу, що розбурхує емоції суспільства, стає потужною соціальною і політичною силою.

Так, у вірші „Сідай-но, друже, поруч мене” автор, запрошуючи до розмови, пропонує поговорити про наше сьогодення:

Давай-но, друже, про нардепів,  
Що вболівають за народ,  
Та так правдиво, так вже „лєпо”,  
Хоч позичай у них чеснот.  
Вони завжди разом із нами,  
Ланів словесних ратаї:  
Під себе підгребли руками  
Мої надії і твої.  
Хіба лиш наші?! України,  
Що, як не дивно, ще жива.  
Щоправда, впала на коліна,  
Немов згорьована вдова.

(С. 9)

Закінчує автор розмову зі своїм другом висновками про те, що в усьому винні ми самі, бо хто ж її підніме, „коли і я, і ти мовчиш, що вкотре куплені за гріш”. Влучним поетичним словом автор бореться з обманом, бюрократизмом, затхлістю, вірусом покірності і запопадливості. І все це не звучить пусто-порожньою декларацією. Людська біда пронизує його серце, окроплене живою водою доброти і любові до кожного громадянина. В основі його поетичної образної пластики лежить пластика політичного життя вищих урядовців.

Вони працюють –  
Тонни на-гора  
Для наших вух вже видано локшини.  
А чи від того легше Україні,  
Якої слава й воля домира?!  
Зі слів пустих не торби, а мішки  
Нашвидкоруч (борги ж ховать) шиті,  
Нам доведеться їх тепер носити –  
І нам, і внукам нашим на віки.

(С. 84)

Відстоюючи свої моральні принципи і світоглядні позиції, поет глибоко переживає болючі в своїй основі суспільні реалії сьогодення, а тому закликає жити по Правді, хай навіть буде вона дуже вже гіркою, „й Вкраїну – Русь побачить Не Такою!”.

Ціннісна зорієнтованість поезії Василя Буденного приводить до тієї межі, за якою починається те, що вкрай спокусливим було б потрактувати як царину індивідуального, притаманного йому поетичного архетипу. Його нахил до цілісної, всеосяжної поезії збагачується прозорим виразом вкрай органічних ліричних об-

разів. Ліричний герой поета не мислить себе поза часом і поколінням, він глибоко осмислює національні, соціальні, духовні зрушення в незалежній Україні і шукає відповіді на проблемні питання.

І під чужу дуду я не танцюю,  
Не шаркаю на західний манір.  
І кровними братами не гордюю,  
Запроданцям йдучи наперекір.  
Русь Київська своє ще слово скаже,  
Синів своїх і сучих розгада.  
Не довго панувати силам вражим,  
Їх позмиває повені вода.

(С. 7)

Поет упевнений, що буде ще весна, і буде ранок, з колін ще встане православна Русь. За це, пише він, „і денно, й ношно я молюсь”.

Осмислюючи національні, соціальні й духовні зрушення в Україні, він прагне донести до читача свою наболілу думку про Чорнобиль, екологію, мову, духовність, „драми ідей та драми людей”. У вірші „Міліють ріки” автор говорить:

Міліють ріки,  
Я мілію теж,  
Думки і почуття мої міліють.  
Цій мілізні, боюсь, не буде меж,  
Аж доки не повернеться надія.

(С. 11)

Надія поета на те, що знову „станемо людьми, з колін, нарешті, встанемо самі і сварища забудем знавіснілі”, а що ділить – поділене давно, нам полишили „струєне вино й Чорнобиля епілептичний атом”. Визначена тема продовжується у наступному вірші:

Всього у нас теперечки удосталь,  
Моралі, правда, не було й нема.  
Зате ж бо є гучні, бравадні гости,  
Чи в діло, чи без діла – то дарма.  
То чом тоді непевність людство душить,  
В пропасницю чому летить Земля  
І струшує із верб отруйні груші,  
Що нам вдавалися райськими здаля?

(С. 51)

У своїй творчості Василь Буденний як людина релігійна постійно звертається за допомогою до Бога, просить навчити робити добро і засуджувати зло, прищеплювати чесноти і викорінювати вади.

Чом в щоденних своїх молитвах  
Все частіше прошу Творця  
Осяйнути нас, темних, світлом  
Й не ховати Свого лиця.  
І прости нам, нерозумним,  
Те, що можна іще простить.  
Нам лишилось як слід подумать,  
Як же далі в цім світі жить.

(С. 43)

Як відомо, найважливіша властивість, котра робить громадянську поезію потрібною і корисною для суспільства, полягає в тому, що поетичні твори є джерелом пізнання життя народу. Поезія як мистецтво покликана зображати людські вчинки та описувати їх у віршах для повчання в життєвих справах. У контексті зазначеного поезія Василя Буденного – це передовсім органічна й мистецька довершеність його багатовимірною духовного і життєвого досвіду, плідний підсумок постійних творчих устремлень.

З метою пробудити дух до національної свободи він звертається до історичного минулого, простежуючи вагомі події та зберігаючи колорит часу. Його ліричні описи природи, весняного пробудження землі пов'язані, як правило, зі сподіванням на пробудження людського духу. Майдан Незалежності у його віршах – це спектр громадсько-політичних, соціальних, культурних і морально-етичних проблем: яким після грудня 2004 і січня 2005 років стало наше суспільство і якими в ньому стали ми? Як ці події засвідчують зміну нашої свідомості і загального настрою громадян України?

Відповідь на ці питання стала його нагальною внутрішньою потребою. У пошуках її поет веде постійні діалоги, включає в розмову своїх уявних прихильників і опонентів, знаходить у собі творчу відвагу і сили, щоб донести до читача свою наболілу думку з її злетами і падіннями, з високою свідомістю народу, його історією, минулим і сучасним. Виразність, прозорість, простота, яскрава словесна палітра при відображенні найскладніших явищ у суспільстві та особистих вражень переконливо виділяються в рецензованій книзі.

Літературні критики стверджують, що кожен поет усе життя пише свою єдину книгу, головним героєм якої виступає його народ. Отож визначними рисами творчості Василя Буденного стали громадський неспокій, патріотизм, турбота про свій народ, його „хліб і пісню”. Вірші – це частина його життя. Природа наділила поета глибоким сприйняттям світу, тому при зовнішній простоті загальне змістове навантаження збірки складне. Складне тому, що в основі віршів головною ідеєю виступає ідея добра, ідея досконалих суспільних відносин, справедливого державного устрою. Реальності людського життя, на думку поета, вимагають, щоб державний лад базувався на чіткому дотриманні не тільки Конституції країни, але й кожного окремого закону.

Зважаючи на сказане, зазначимо, що до політичних аспектів рецензованої збірки віршів належить, перш за все, прагнення автора поетичними засобами формувати політичну культуру читача, прищеплюючи йому демократичні цінності, поняття справедливого суспільства, високої свідомості та державної відповідальності. Як прихильник боротьби за утвердження суверенітету і незалежності України він спонукає до пошуку шляхів духовного відродження нації.

Якщо до цього додати, що поезії Василя Буденного властиве глибоке проникнення в духовний світ своїх героїв, що зображально-виражальні засоби, якими він послуговується, сприяють розкриттю визначеної теми, а для його віршів не характерні агіткова прямолінійність та сюжетний примітивізм (що нерідко зустрічається в громадянській ліриці), то завершити свій відгук на книгу поета хочеться словами з вірша на її обкладинці:

Дай-но, Боже, з вами ще зустрітись  
Й радість, а не смуток поділить.  
Бо немає кращого у світі,  
Як в житті життям пристойним жить.

**Володимир ПОЛОВЕЦЬ**